

UČITEĽSKÁ PEDAGOGIKA A PSYCHOLÓGIA
TÉZY NA ŠTÁTNU ZÁVEREČNÚ SKÚŠKU
PRE AKADEMICKÝ ROK 2019/2020

P E D A G O G I K A

Vznik a vývoj pedagogiky ako vedy a jej členenie, postavenie pedagogiky v sústave spoločenských vied a jej vzťah k iným vedným disciplínam. Dejiny pedagogiky: Antika – rané obdobie Grécka, epocha klasického Grécka. Helenizmus, Rím. Kresťanstvo a stredovek. Obdobie renesancie, reformácie a protireformácie. Obdobie baroka. Obdobie osvietenstva. Klasicistickoidealistická epocha. Obdobie industrializácie. Dvadsiate storočie. Pedagogika a školstvo na Slovensku. Výchova, učenie, učenie sa, druhy učenia, vzdelávanie a vzdelanie, osobnosť učiteľa, kompetencie učiteľa. Štandardy vzdelávania. Zmysel výchovy v horizonte jej najvyššieho cieľa – dôvody, úvahy o človeku, korene ľudskej existencie, predmet teórie výchovy a jej postavenie v systéme vied, podstata a podmienky výchovy, ciele výchovného procesu, školské zariadenie a pedagogická práca triedneho učiteľa. Pojem a predmet didaktiky. Vývin didaktiky. Vyučovacie koncepcie. Moderné vyučovacie koncepcie. Konkretizácia obsahu vzdelania. Učebnice. Vyučovacie zásady. Vyučovacie metódy – klasické a moderné. Organizačné formy vyučovania. Vyučovacie prostriedky. Klasifikácia, hodnotenie, skúšanie. Alternatívne školské systémy. Diagnostika vo vedách a praxi. Pedagogická diagnostika ako vedný odbor. Definícia. Obsahové aspekty. Diagnostika telesných, pracovných schopností žiaka. Diagnostika triedy, skupiny, kolektívu, práce učiteľa, výchovy v rodine, didaktické testy, pedagogická diagnostika, metódy diagnostiky. Komunikácia – vymedzenie pojmu, predmet, obsah, ciele, funkcie. Druhy komunikácie. Verbálna komunikácia v práci učiteľa. Jazyk, reč, paralingvistika. Rozhovor a dialóg. Otázky. Umenie počúvať. Devalvácia a elevácia v pedagogickej komunikácii. Neverbálna komunikácia. Komunikačné bariéry, zlovyky. Komunikácia s rodinou. Vzájomné ovplyvňovanie. Empatia a asertivita v pedagogických podmienkach.

Študijná literatúra:

- BELZ, H., SIEGRIST, M.: *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2001.
CANGELOSI, J. S.: *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál, 2006.
ČÁP, J., MAREŠ, J.: *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007.
GAVORA, P.: *Ákí sú moji žiaci? Pedagogická diagnostika žiaka*. Bratislava: Enigma, 2010.
NELEŠOVSKÁ, A.: *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005.
PETLÁK, E.: *Všeobecná didaktika*. Bratislava: Iris, 2016.
PETTY, G.: *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 2013.
PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013.
PRŮCHA, J.: *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2012.
PŠENÁK, J.: *Dejiny školstva a pedagogiky*. Žilina: Edis, 2012.
SKALKOVÁ, J.: *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007.
ŠVEC, Š.: *Základné pojmy v pedagogike a andragogike*. Bratislava: Iris, 2005.
TUREK, I.: *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava: Metodické centrum, 2002.
TUREK, I.: *Inovácie v didaktike*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2005.
VAŠEK, Š.: *Základy špeciálnej pedagogiky*. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2005.
ZELINA, M.: *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava: Iris, 2011.
ZELINA, M.: *Alternatívne školstvo*. Bratislava: Iris, 2000.
ZELINA, M.: *Teórie výchovy alebo hľadanie dobra*. Bratislava: SPN, 2010.

PSYCHOLÓGIA

Vznik a vývoj psychológie ako vedy, systém psychologických vied, postavenie psychológie v sústave spoločenských vied a jej vzťah k iným vedným disciplínam. Výskumné metódy psychológie. Špecifické metódy jednotlivých psychologických vied. Kognitívne procesy. Pociťovanie, pocit, klasifikácia a charakteristika pocitov. Vnímanie, druhy a vlastnosti vnímania. Pozornosť, druhy a vlastnosti pozornosti. Imaginatívne procesy, predstavy, druhy predstáv, typy predstavivosti, fantázia, obrazotvornosť. Učenie, definície, charakteristika, druhy učenia. Pamäť, druhy pamäti, štádiá pamäťového procesu. Myslenie, základné myšlienkové operácie, formy myslenia. Inteligencia, chápanie inteligencie, meranie inteligencie, úrovne inteligencie. Motivácia, modely motivácie, hierarchia potrieb. Vôľa, štádiá vôľového procesu. Emočné procesy, znaky a druhy emócií. Osobnosť, definícia, utváranie, opis, štruktúra, dynamika osobnosti. Psychický vývin osobnosti. Faktory determinácie psychiky. Vývinové teórie a vývinové modely psychického vývinu. Periodizácia psychického vývinu. Významné medzníky v psychickom vývine osobnosti. Jednotlivé štádiá psychického vývinu osobnosti a ich charakteristika. Osobnosť v sociálnom systéme. Proces socializácie, jej etapy, sociálne učenie ako nástroj socializácie. Sociálna interakcia. Sociálna percepcia. Sociálna komunikácia, interpersonálna komunikácia. Sociálna motivácia, sociálne potreby, záujmy, hodnoty a ideály, aspirácie. Sociálne správanie, štýly sociálneho správania. Sociálne postoje, utváranie a štruktúra postojov, vlastnosti a zmena postojov, predsudky. Sociálne skupiny. Malé sociálne skupiny. Školská trieda ako sociálna skupina. Záťažové situácie, copingové stratégie, frustrácia, deprivácia, stres, konflikt. Psychológia učenia, druhy a zákony učenia, zákony riadeného učenia, podmienky učenia. Psychológia výchovy, osobnosť a správanie v psychológii výchovy, kategórie výchovne problémového správania, psychologické osobitosti metód výchovného pôsobenia. Psychológia vyučovania, psychologická analýza vyučovacieho procesu, motivácia vo vyučovacom procese, psychologické aspekty skúšania a hodnotenia učebných výkonov žiakov. Psychologická analýza neprospeievania žiakov a jeho príčiny. Psychologický rozbor výchovných ťažkostí detí a možnosti a spôsoby ich riešenia. Psychohygiena učiteľa. Tvorivosť a rozvíjanie tvorivého myslenia žiakov a študentov. Nadané dieťa, jeho rozvíjanie a vyhľadávanie. Inovatívna škola. Alternatívne prístupy ku vzdelávaniu.

Študijná literatúra:

- BOROŠ, J.: *Základy sociálnej psychológie*. Bratislava: Iris, 2001.
- CANGELOSI, S. J.: *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál, 2006.
- ČÁP, J., MAREŠ, J.: *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007.
- ĎURIČ, L., BRATSKÁ, M. a kol.: *Pedagogická psychológia*. Bratislava: SPN, 1997.
- FONTANA, D.: *Psychologie ve školní praxi (Příručka pro učitele)*. Praha: Portál, 2014.
- HENNIG, C., KELLER, G.: *Antistresový program pro učitele*. Praha: Portál, 1996.
- HILL, G.: *Moderní psychologie. Hlavní oblasti současného studia psychiky*. Praha: Portál, 2004.
- HOLEČEK, V.: *Psychologie v učitelské praxi*. Praha: Grada, 2015.
- KAČÁNI, V. a kol.: *Základy učitelské psychológie*. Bratislava: SPN, 2004.
- KERN, H. a kol.: *Přehled psychologie*. Praha: Portál, 2015.
- KOLLÁRIK, T.: *Základy sociálnej psychológie*. Bratislava: Eurokódex, 2014.
- KOLEKTÍV AUTOROV: *Prehľad všeobecnej psychológie*. Nitra: Enigma, 2010.
- KONČEKOVÁ, E.: *Vývinová psychológia*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2014.
- NAKONEČNÝ, M.: *Obecná psychologie*. Praha: Triton, 2016.
- NAKONEČNÝ, M.: *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2009.
- THOROVÁ, K.: *Vývojové psychologie. Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I.: *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008.
- ZELINA, M.: *Strategie a metody rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava: Iris, 2011.